א זיסקייט אין פרשה

פון די שיחות פון הגה"צ **רבי מנחם ברוך יאווע** שליט"א, מחבר ספר 'מתיקות התורה'

פרשת וישלח תשפ"ז

געווינען אן מלחמה – דער סוד פון יעקב אבינו'ס כח

אונזער פרשה הייבט זיך אן מיט יעקב'ס שיקן די שלוחים צו עשו, וואס קומט אים אנטקעגן מיט פיר הונדערט מאן. ווייטער באשרייבט די תורה די גרויסע הכנה פון יעקב צו זיין באגעגעניש מיט עשו – דורון, תפילה און מלחמה – און אזוי אויך די באגעגעניש אליין, ווען עשו האלט ווייטער אין זיין גרויסן שנאה צו יעקב'ן, און צום סוף גייט ער אוועק אויף זיין וועג.

די הייליגע תורה איז נישט, חלילה, א ספר פון מעשיות וואס האבן פאסירט. די תורה איז א תורת חיים, א תורה וואס לערנט אונז די וועגן פונעם אייבערשטן פאר יעדן דור בכלל און בפרט, און די הייליגע אבות זענען פאר אונז דער קאמפאס ווי אזוי מיר דארפן זיך פירן אין יעדן מצב. די מלחמה צווישן יעקב און עשו איז נישט געווען א מלחמה נאר פאר יענער צייט, אזוי ווי די תורה באשרייבט אז יעקב האט זיך געראנגלט מיטן שר פון עשו, מיט דער סטרא אחרא, און אין יעדן דור פרובירן דער יצר און זיינע חיילות צו מלחמה האלטן קעגן דער קדושה.

יעדער איינער האט אנדערע שוועריקייטן, אנדערע יצרים און נסיונות מיט וועלכע ער ווערט נתנסה, און מיר דארפן זיך אריינקוקן אין יעקב אבינו, ווי אזוי ער איז געשטאנען אין א צייט פון שוועריקייט און איז געגאנגען אויף זיין וועג.

קודם כל מוזן מיר וויסן, אז דער יצר הרע פרובירט אונז אפצונארן אין דער צייט פונעם נסיון מיט צומישענישן און אומזיכערקייט, און ער פארגרעסערט אויך דעם נסיון מיט אלערליי פאלשע דמיונות, למשל אז ער לייגט אונז אריין אין קאפ א 'זשוק' אז דאס גראז ביים צווייטן איז גרינער – בשעת דאס פארקערטע איז אמת – און אזוי פרובירט ער אונז צו פאנגען אין זיין נעץ. אבער מיר דארפן געדענקען אז מיר זענען עבדי ה', זיך נישט צו לאזן פארפירן פון די פיתויים פונעם יצר, און נישט צו טראכטן אז מיר זענען געפאנגענע אין זיין האנט און האבן נישט קיין כח צו שטיין פעסט כרצון הבורא.

אזוי ווי עס ווערט מבואר אין די מדרשים, אז אויך ווען אברהם אבינו איז געגאנגען צו בינדן יצחק'ן, איז דער יצר הרע געקומען מיט אלערליי נסיונות. ער האט געמאכט א גרויסן טייך, ביז אברהם אבינו האט געשריגן צום אייבערשטן "באו מים עד נפש", און ער האט זיך אויך פארשטעלט פאר אן אלטן מאן וכו' – אונז צו לערנען אז יעדעס מאל פארפירט דער יצר הרע דעם מענטש מיט פארשידענע פיתויים, און מיר דארפן ארויסגיין פון דער צומישענישן אין וועלכע דער יצר פרובירט אונז אריינצוברענגען, און גלייבן אז דער אייבערשטער וועט אונז ארויסנעמען מן המיצר אל המרחב.

און אזוי ווי מיר זענען ביי יעקב אבינו, אז אין דער צייט פונעם נסיון און פון דער שוועריקייט שטעלט ער זיך אפ און גרייט זיך צו צו דריי זאכן, אזוי דארפן אויך מיר מאכן א חשבון הנפש.

און לאמיר אויסשמועסן די ענינים. הנה, אין לשון חז"ל שטייט אז יעקב אבינו האט זיך קודם געגומען צום דורון און דערנאך צו תפילה, בשעת אין די פסוקים זעט אויס אז יעקב האט זיך קודם געגומען צו תפילה און דערנאך צום דורון; און מען קען ערקלערן, אז בעצם עפנט זיך יעקב אבינו'ס תפילה מיט הודאה, און דאס איז דער דורון צום אייבערשטן, ווי עס שטייט: "אלקי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק ה' האמר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך. קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות". יעקב אבינו זינקט נישט אין דער שוועריקייט; ער שטעלט זיך אפ און קלערט ווי פיל גוטס און חסד דער אייבערשטער גיט אים, ווי דער אייבערשטער האט אכטונג געגעבן אויף זיין טאטן און אויף זיין זיידן, און יעצט גיט דער אייבערשטער אכטונג אויך אויף אים – אונז צו לערנען, אז מיר זאלן נישט זינקען אין דער שוועריקייט אזוי ווי דער יצר הרע וויל, נאר מיר זאלן זיך אפשטעלן און קלערן אין אלע פילע טובות וואס דער אייבערשטער גיט אונז, און אין די געווינסן וואס מיר האבן אפילו אינמיטן די שוועריקייטן.

און עס איז דא דערין נאך א ענין. דעם גאנצן וועג באשרייבט די תורה די קאמפן צווישן יעקב און עשו, ווי די תורה האט שוין געשריבן גלייך בתחילה: "ויתרצצו הבנים בקרבה", און רש"י האט געשריבן: מריבים זה עם זה בנחלת שני עולמות. און דאס גייט ווייטער מיט דער מכירת הבכורה, מיט די ברכות, מיט דער באגעגעניש דא, און ביזן לעצטן טאג, ווען די הייליגע שבטים קומען צו באגראבן יעקב אבינו אויפן ארט וואס יעקב אבינו האט געקויפט פון עשו, און ווידער שטעלט זיך עשו אנטקעגן דער קבורה פון יעקב'ן. און חז"ל זאגן אז דער קאמף גייט ווייטער ביז ביאת משיח צדקנו, ווי זיי האבן געדרשנט אויפן פסוק "ולאם מלאם יאמץ": כשירושלים חרבה צור מיושבת, וכשצור חרבה ירושלים נבנית.

און דא אין אונזער פרשה, ווען דער אנשטויס איז פנים אל פנים, באטאנט אונז די תורה די הנהגה פון יעקב אבינו. און דער יסוד פון אלעם: הגם יעקב אבינו איז געווען אין א צייט פון גרויס שוועריקייט, ווי עס שטייט "ויירא יעקב מאד ויצר לו", פונדעסטוועגן פארלירט יעקב אבינו נישט, חלילה, זיין רואיגקייט. אדרבה, יעקב אבינו נעמט אלע דרכי פעולה ביז אין די פרטים; אזוי ווי ווען יעקב נעמט זיך צו תפילה, עפנט ער מיט הודאה: "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת" – רבונו של עולם, הגם איך בין אין א צייט פון שוועריקייט, זע איך אלעס גוטס: איך האב גארנישט געהאט, איך בין געקומען קיין חרן נאקעט און ארעם אין אלעם, און יעצט האב איך א וואונדערליכע גרויסע משפחה און א סך עשירות.

דערנאך דאוונט יעקב אבינו און נעמט זיך צום דורון, ווייל יעקב אבינו האט באטראכט אז די מחלוקת מיט עשו ווען זיך נישט אויסלאזן גוט, ווי עס שטייט: "ויירא – שמא יהרג, ויצר לו – שמא יהרוג". און דעריבער גיט יעקב אבינו אבנים טובות ומרגליות און א סך רינדער און שאף, כדי צו באזעצן עשו'ן. אמת, יעקב אבינו האט געקויפט די בכורה, און די ברכות קומען אים ביושר, און עשו מרד'ט פשוט קעגן אים – אבער יעקב זוכט נישט צו זיין געערעכט. יעקב אבינו וויל פארענדיגן די מעשה מיט עשו'ן און אים אוועקשיקן קיין שעיר אן מחלוקות.

קעגנאיבער בייַ עשו'ן זעען מיר, אז דעם גאנצן וועג פילט ער זיך אפגעריסן, ווי ער האט געזאגט צו יצחק אבינו: "ויעקבני זה פעמים". און אויך שפעטער, ווען יעקב איז געקומען באגראבן צו ווערן אין דער מערה וואס ער האט פון אים געקויפט פאר פולע געלט, פילט זיך עשו ווידער אפגעריסן. ווייל ווען א מענטש איז פארנומען אין א מחלוקת, ווען עס גייט אים נישט גוט, האט ער נישט קיין צייט זיך אפילו אפצושטעלן און צו קלערן איבער וואס ער קריגט זיך, און ער איז גרייט צו באצאלן דאס גאנצע געלט צוליב זיין קריגעריי. קעגנאיבער לערנט אונז יעקב אבינו: לייג אריין געלט און מתנות כדי צו קויפן שלום, אפילו אויב דו ביסט געערעכט און דער וואס קריגט זיך מיט דיר איז אין א טעות.

אין מדרש ווערט געברענגט אויפן פסוק "חכמות נשים בנתה ביתה" – דאס איז די ווייב פון און בן פלת,

וואס האט אים געזאגט: "וואס האסטו פון דעם גאנצן מחלוקת? סיי משה וועט זיין דער ראש, סיי קרח וועט זיין דער ראש, וועסטו זיין א תלמיד, און וואס האסטו פון דעם גאנצן מחלוקת?". און אלע פרעגן: עס איז דאך א פשוט'ע זאך, און וואס איז די גרויסע חכמה וואס חז"ל שרייבן איר צו? נאר, זיך אפצושטעלן אינמיטן א מחלוקת – דאס איז די גרויסע חכמה, ווייל אין דער צייט פון מחלוקת טראכט א מענטש נישט, און ער וועלט מיטגעשלעפט נאכן קאכן פונעם בלוט צו זיין דער מנצח.

און דאס איז וואס חז"ל דערציילן אין מסכת גיטין וועגן נירון קיסר, אז ווען ער איז אנגעקומען קיין ירושלים האט ער זיך אפגעשטעלט און באטראכט אז דער אייבערשטער וויל חרוב מאכן זיין הויז, און דערנאך וועט ער זיך נוקם זיין אין אים; גלייך איז ער אוועק און האט זיך מגייר געווען, און פון אים איז ארויסגעקומען רבי מאיר. נורא נוראות! אין איין רגע פון חשבון הנפש וועלט ער פון א שרעקליכן רוצח דער זיידע פונעם גרויסן תנא רבי מאיר.

מיר לערנען פון אונזער פרשה, אז מיר דארפן זיין קלוג און נישט זוכן צו זיין געלעכט; עס לוינט זיך צו פארלירן דאס וואס זעט אויס ווי א הפסד, בפרט ווען מיר קויפן דערמיט חיי עולם; און כדי דערצו צו זוכה זיין, דארף מען קלערן און אויסרעכענען דעם רווח פון שווייגן און פון מוותר זיין קעגן דעם הפסד וואס קומט אונז ארויס פון דער מחלוקת.

באוואוסט איז די מעשה מיטן גאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל, אז איינער פון די שכנים האט פון אים פארלאנגט א הויכע צאלונג פארן פאררעכטן א פארשטאפונג, וואס איז געשען צוליבן פארבן וואס מען האט געפארבט אין דער דירה פונעם גר"נ קרליץ. און ר' נסים האט אים באלד באצאלט, הגם מען האט אין זיין דירה בכלל נישט געפארבט, און הגם פארב פארשטאפט נישט קיין רערן, און דערצו זענען זיי בכלל נישט געווען פארבונדן צו יענע רער וואס איז פארשטאפט געווארן. און ער האט ערקלערט פאר זיינע מקורבים, אז כדי צו פארמיידן א קריגעריי מיט שכנים לוינט זיך צו באצאלן א שיינע סומע.

און דאס איז נישט נאר צווישן שכנים, נאר בעיקר אין שטוב: ווען מען שטעלט זיך אפ אויף א רגע, אין דער צייט ווען דער כעס פרובירט אונז איבערצונעמען, און מען לייגט אויף דער וואג דעם שלום בית אדער דעם קינד'ס נשמה, ווייסט מען אז אפילו אויב דאס קינד האט געטון עפעס נישט גוט, אדער צובראכן א כלי, פונדעסטוועגן זענען די ווערטער פון כעס אדער דער פארלעצנדיגער אויסדרוק וואס וועט זיך צו אים צוקלעבן, פיל ערגער ווי דער שאדן וואס איז געשען צוליב זיינע מעשים.

און אזוי אויך אנשטאט כעס, ווייסט מען צו ווארענען מיט חכמה, און צו בויען אנשטאט צו צעשטערן. ווי מען דערציילט פון רבי אריה לוין זצ"ל, וואס איז געווען א משגיח אינעם חדר 'עץ חיים', און יעדן ראש חודש פלעגט מען צעטיילן פאר די קינדער א שאקאלאד פודינג. איין קינד איז איינמאל דורכגעגאנגען צוויי מאל צו באקומען פודינג, און ווען דער אחראי וואס האט צעטיילט דעם פודינג האט אים געכאפט אויף דער פרישער טאט, האט ער אים נישט געגעבן און זיך אויף אים געבייזערט. יענעם קינד האט זייער ווייי געטון און ער איז געווען אין כעס, און ער האט איבערגעקערט דעם גאנצן טאפ מיטן פודינג, וואס אין יענע יארן – יארן פון צנע – איז געווען זייער טייער. אויף מארגן האט רבי אריה לוין געפרופן דאס קינד צו זיין צימער און אים דערלאנגט נאך א פארציע ווארעמען פודינג.

און אזוי נאך ענליכע מעשיות פון ר' אריה, וואס האט געוואוסט מיט זיין גרויסע חכמה צו בויען מענטשן און ארויסצוברענגען יקר מזולל – ווייל כדי אויפצוהייבן נשמות דארף מען נישט קיין כח, מען דארף שכל, ווי דער פסוק זאגט "חכמות נשים בנתה ביתה". איזהו חכם – הרואה את הנולד, וואס לאזט זיך נישט אריינציען אין דעם דמיון און אין דעם פיתוי וואס ער זעט אין דער צייט פונעם נסיון, און קוקט מיט א ברייטן בליק; ער קלערט פון פריער וואס וועט ארויסקומען פונעם קינד, וואס וועט ארויסקומען פון מיין שלום בית, וועלכע שטוב קען איך בויען, און חלילה וועלכע שטוב קען איך צעשטערן.

אזוי ווי ביי אברהם'ען, וואס דער יצר הרע האט אים פרובירט מיט אלערליי נסיונות און געפרובירט אריינצובערענגען אלערליי פיתויים פון א טייך און אן אלטער מאן און ענליך, אזוי ביי יעדער מלחמה פון אונז לייגט אונז דער יצר הרע אריין א דמיון, אז צוליב די מעשים פון פלוני ... ווערט די וועלט חרוב און דער ים ברענט. און דעריבער מוזן מיר זיין משיבי מלחמה שערה; אבער וועו מען שטעלט זיך אפ און מען קלערט, אז גארנישט איז נישט געשען, ווייסט מען ווי אזוי צו רעאגירן מיט חכמה, און נישט צו צעברעכן די כלים איבער יעדע זאך.

און שוין דער גאון רבי אהרן לייב שטיינמאן זצוק"ל האט געזאגט: "נער הייתי גם זקנתי, און איך האב נישט געזען איינעם וואס איז מוותר און פארלירט". און איינמאל, וועו צוויי מענטשן האבן אים געפרעגט צי עס לוינט זיך פאר זיי מוותר צו זיין – צי דער רב הייסט אונז פארלירן? – האט דער רב זיי געענטפערט: "איך זאג אייך נישט צו פארלירן, איך זאג אייך אז איר וועט געווינען, ווייל א ויתור איז גאנץ נחת רוח און רואיגקייט, אויף דער וועלט און אויף יענער וועלט".

וועו מען שטעלט זיך אפ אויף א רגע, וועט מען פארשטיין אז עס לוינט זיך נישט צו גיין, חלילה, אין דעם וועג פון עשו'ן, וואס ביז דער לעצטער רגע פון זיין לעבן האט ער געזוכט איבער וואס זיך צו קריגן און וואס צו נעמען; נאר אין דעם וועג פון יעקב אבינו – און אין דעם זכות וועלן מיר זוכה זיין צו חיי עולם, אויף דער וועלט און אויף יענער וועלט, אמן.

❧ שרוליק און יענקי פארן אויף א טיול מיטן זיידן און ווערן קליגער ❦

"טייערע קינדער, אויך היינט וועל איך אייך דערציילן א שיינע מעשה מיט א וואונדערליכן מוסר השכל פארן לעבן". דאס מאל האבן זיך אלע געטראפן אויפן באשטימטן ארט פאר די טרעפונגען פאר די טיולים, און ווען מוטי דער דרייוער איז אנגעקומען מיטן מיני-באס, זענען אלע ארויף אויפן טיול. אלע זענען געזעסן אויף זייערע פלעצער, און דער זיידע האט אנגעהויבן: "היינט, בעזרת ה', פארן מיר אלע צום ים". "ווי געשמאק!" האבן אלע אויסגעשריגן. מוטי דער דרייוער האט אנגעצונדן דעם מיני-באס און איז ארויסגעפארן אויפן טיול צום ים. דער זיידע האט אנגעהויבן מיט תפילת הדרך, און דערנאך האט ער דערציילט פאר אלעמען מדרשים אויף דער פרשה.

אלע האבן הנאה געהאט פון די זיסע דברי מדרש, און זיי האבן נישט באמערקט ווי שנעל די נסיעה איז אדורך. דער מיני-באס האט זיך אפגעשטעלט, אלע האבן ארויסגעקוקט דורכן פענסטער און באמערקט דעם וואונדערליכן בליק פונעם גרויסן ים וואס איז אויסגעשפרייט פאר זייערע אויגן. "מה רבו מעשיך ה'", האט אריה געזאגט מיט התפעלות. "ווארט, ווארט, מיר האבן א באזונדערע ברכה אויפן ים", האט דער זיידע געזאגט. "ווער ווייסט וועלכע ברכה מיר מאכן ווען מיר זעען דעם ים?" "עושה מעשה בראשית", האבן מוישי און יענקי געזאגט, און שרוליק, חזקי, זאבי און שימעלע האבן געזאגט "שעשה את הים הגדול". "איר זענט ביידע געראטן", האט דער זיידע געזאגט, "עס איז דא א מחלוקת הפוסקים דערין. און יעצט לאמיר אראפגיין פונעם מיני-באס, מיר וועלן ארויסקוקן אויפן גרויסן ים און מאכן די ברכה מיט כוונה". אלע זענען אראפגעגאנגען און געמאכט די ברכה מיט כוונה, און אנגעהויבן צו גיין נאכן זיידן, וואס איז געגאנגען צו א הויכן און גרויסן בוים.

וועו דער זיידע איז אנגעקומען צום בוים, האט ער זיך אוועקגעזעצט אונטער אים, און אלע קינדער האבן זיך אוועקגעזעצט ארום אים. דער זיידע האט געקוקט אויפן ים און געזאגט: "דוד המלך האט געלויבט דעם אייבערשטן אין תהלים און געזאגט: 'זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדלות. שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו'. דער אייבערשטער האט באשאפן אינעם ים אזויפיל וואונדערליכע באשעפענישן, און בעיקר די פיש וואס מיר עסן, און מיר לויבן דעם אייבערשטן פאר זיי".

"און אויך דער רעגן קומט מערסטנס פונעם ים, פון די פארעס וואס גייען פון אים ארויף, און דארט מאכט דער אייבערשטער זיס די געזאלצענע וואסערן און ברענגט אונז אראפ רעגן און זיסע טראפנס לברכה. טייערע קינדער, יעצט וועל איך אייך דערציילן א וואונדערליכע מעשה וועגן ים. אבער פאר דעם וועלן מיר אייך צעטיילן רוגעלעך מיט צימערינג וואס די באבע האט צוגעגרייט, און קאלטן פלוימען-זאפט וואס די באבע האט אויך צוגעגרייט. מאכט א ברכה, עסט און טרינקט, און איך וועל אנהייבן די מעשה. שימעלע, דו וועסט דאס מאל צעטיילן די רוגעלעך, און מוישי וועט איינגיסן פאר אלעמען פונעם פלוימען-זאפט". אלע האבן געמאכט א ברכה, געגעסן און געטרונקען, און דער זיידע האט אנגעהויבן דערציילן:

עס איז אמאל געווען אן ארעמער איד וואס האט געוואוינט אין א קליין דערפל, און האט זיך פארנומען מיט גראבן ליים פאר זיין פרנסה. איינמאל, בשעת ער איז געווען פארטיפט אין זיין ארבעט, האט ער מיטאמאל געזען עפעס וואס בלישטשעט אינעם ליים. ער האט גוט צוגעקוקט און געזען אז דאס איז א דימענט – אן אבן טובה גאר א גוטע.

דער איד האט זיך שטארק דערפרייט, און איז גלייך אוועק צום הויז פונעם סוחר פון אבנים טובות, אים צו פרעגן וויפיל דאס איז ווערט. דער סוחר האט אים געענטפערט: "אין דער גאנצער מדינה וועסטו נישט געפינען ווער עס זאל קענען קויפן אזא טייערן שטיין. פאר קיין לאנדאן, דארט וועט זיך אפשר געפינען א גרויסער סוחר וואס וועט עס פון דיר קויפן, און דער שטיין וועט דיך מאכן פאר א גרויסן עושר". דער ארעמאן האט צאמגענומען אלע זיינע זאכן און איז ארויס צו דער פארט-שטאט.

דארט איז געווען א שיף וואס איז געפארן קיין לאנדאן, אבער דער ארעמאן האט שוין נישט געהאט קיין געלט פאר דער שיף. ער איז בסוד צוגעגאנגען צום קאפיטאן פון דער שיף און אים געזאגט: "איך האב א זייער טייערן שטיין", בשעת ער ווייזט אים דעם גרויסן און טייערן שטיין. דער קאפיטאן האט פארשטאנען אז ער רעדט מיט א זייער גרויסן סוחר, און האט אים גלייך איינגעלאדנט צו פארן אויף דער שיף, און אים צוגעגרייט א באזונדערן צימער, ווי עס פאסט פאר אזא גרויסן סוחר.

יעדן טאג, בשעת דער איד האט געגעסן, פלעגט ער קוקן אויפן טייערן שטיין און זיך אנפילן מיט שמחה, טראכטנדיג וועגן דעם גרויסן עשירות וואס ער וועט האבן וועו ער וועט פארקויפן דעם שטיין. איין טאג, וועו ער האט געגעסן פרישטיק און באטראכט דעם שטיין ווי זיין שטייגער, איז ער איינגעדרימלט געווארן און איינגעשלאפן. בשעת ער האט געשלאפן, איז דער קעלנער אריינגעקומען אין צימער אפצורוימען די איבערבלייבסלעך פונעם עסן; ער האט געזומען דעם טישטעך מיט די ברעקלעך וואס זענען געווען דערויף, אן צו באמערקן אז אויך די אבן טובה ליגט אויפן טישטעך, און האט אריינגעווארפן

דאס גאנצע עסן אין ים.

ווען דער ארעמאן איז אויפגעוואכט פון זיין שלאף און פארשטאנען וואס עס איז געשען, איז אים פינצטער געווארן אין די אויגן. זיין גאנץ פארמעגן און זיין גאנצע שמחה איז געווען די אבן טובה, און יעצט האט ער נישט געוואוסט וואס צו טון. ער האט אויך געטראכט, אז ווען דער קאפיטאן וועט אנטדעקן אז די אבן טובה איז נישטא, קען ער אים אפילו הרג'ענען, פאר דעם וואס ער איז מיט אים געפארן אן קיין געלט צו באצאלן.

אבער דערנאך האט דער ארעמאן געטראכט ביי זיך: "די תורה הייסט אונז דאך שטענדיג זיין אין שמחה, ווייל אלעס וואס פאסירט אונז איז דעם אייבערשטנ'ס רצון, און אלעס איז לטובה; אויב אזוי, איז זיכער נישטא קיין סיבה צו זיין טרויעריג". און אזוי האט ער אנגעהויבן צו זיין פריילעך, ווי גארנישט וואלט נישט געשען.

אויף מארגן איז דער קאפיטאן אריינגעקומען צום אידן ווי זיין שטייגער, און ער האט גארנישט באמערקט אז עפעס איז געשען, ווייל ער איז טאקע געווען פריילעך.

דער קאפיטאן איז צו אים צוגעגאנגען און געזאגט: "איך האב דיר צו דערציילן א סוד. איך ווייס אז דו ביסט א קלוגער און ערליכער מענטש, און דעריבער בעט איך דיך דו זאלסט מיר העלפן. איך ווייל קויפן א גרויסע כמות תבואה כדי זי צו פארקויפן מיט א גרויסן רווח אין לאנדאן, אבער ווייל איך ארבעט אויך אין דעם קנניג'ס אוצר, האב איך מורא אז מען וועט זאגן אז איך האב גע'גנב'עט די געלט פונעם קנניג'ס אוצר, און דעריבער וויל איך פארשרייבן די גאנצע תבואה אויף דיין נאמען".

זיי זענען מסכים געווען, און די גאנצע תבואה איז פארשריבן געווארן אויף זיין נאמען. מיטאמאל האט מען דעם אידן געמאלדן אז דער קאפיטאן איז פלוצלינג געשטארבן, און די גאנצע טייערע תבואה איז געבליבן אין די הענט פונעם אידן, און אזוי איז ער געווארן א זייער גרויסער עושר – פיל מער ווי ער וואלט פארדינט פון דער אבן טובה.

"טייערע קינדער", האט דער זיידע אויפגעהויבן זיין קול און געזאגט, "ווען דער איד וואלט זיך געצערט איבער דער אבן טובה וואס ער האט פארלוירן, און וואס איז באמת נישט געווען זיינס, וואלט ער פארלוירן אויך דאס וואס איז באמת זיינס – דאס איז די גלעלט וואס איז אים געקומען דורכן פארקויפן די תבואה. אבער ווייל ער איז געווען קלוג און האט זיך נישט געצערט איבער דעם וואס איז נישט געווען זיינס, האט ער זוכה געווען צו באקומען דאס וואס עס קומט אים באמת".

"און דאס לערנט אונז, אז מיר זאלן שטענדיג זיין אין שמחה, און זיך נישט צערן איבער דעם וואס מיר האבן נישט און אנדערע האבן יא, אדער איבער זאכן וואס מיר האבן געמיינט אז מיר וועלן באקומען און צום סוף נישט באקומען, אדער איבער דעם וואס מיר האבן פארלוירן – ווייל דאס וואס קומט אונז, וועט אונז דערגרייכן".

"און דער אייבערשטער פרובירט אונז, צי מיר קלאגן זיך איבער דעם וואס מיר האבן נישט, און אזוי קענען מיר פארלירן אויך דאס וואס איז באמת אונזערס, אדער צי מיר זענען צופרידן מיט דעם וואס מיר האבן און זענען נישט טרויעריג איבער דעם וואס מיר האבן נישט, און אזוי וועט אונז דער אייבערשטער ברענגען מער און מער גוטס. און יעצט לאמיר אלע ארויפגיין אויפן מיני-באס און פארן אהיים".

פרק ב

"טייערע קינדער, ברוך ה' האט אונז דער אייבערשטער מזכה געווען צו פארענדיגן די גאנצע מסכת שבת. ווער עס וועט זיך לאזן פארהערן אויף דער מסכתא און וועט וויסן צו ענטפערן, וועט באקומען א באזונדערע פרעמיע, און דערצו וועט ער אריינגיין אין א גורל אויף א מתנה-קארטל וועלכע צוויי הונדערט שקל, צו קויפן דערמיט ספרים אין דער גרויסער ספרים-געשעפט וואס איז לעבן דער תלמוד תורה". דער מלמד האט געענדיגט זיינע ווערטער, און אלע קינדער זענען אנגעפילט געווארן מיט א גרויסן חשק צו חזר'ן און איבערצוחזר'ן די גאנצע מסכתא און זיך לאזן פארהערן מיט הצלחה, בעזרת ה'.

אויך שרוליק האט געהערט דעם מלמד'ס ווערטער און געזאגט אין הארצן: "עס זענען דא א סך ספרים וואס איך וויל זייער שטארק קויפן. בעזרת ה' וועל איך גוט חזר'ן און וועל גוט קענען די גאנצע מסכת שבת, און אזוי, חוץ דעם שכר פון לערנען תורה, וועל איך בעזרת ה' געווינען דעם גורל, און אזוי וועל איך קענען קויפן אלע ספרים וואס איך וויל זייער שטארק קויפן".

און טאקע, שרוליק האט אויסגענוצט די צייט און געלערנט אלע משניות שבת מיט שמחה; ער האט געחזר'ט און געחזר'ט ביז ער האט געקענט די גאנצע מסכתא אויף א צאל.

ווען דער טאג פונעם פארהער איז אנגעקומען, איז שרוליק צוגעגאנגען צום פארהער מיט א תפילה צום אייבערשטן אז ער זאל מצליח זיין, און טאקע, בסייעתא דשמיא, איז ער מצליח געווען אינעם פארהער און איז אריין אינעם גורל. ער האט

נישט געגלייבט זיינע אויערן וועז דער מלמד האט אויפגעהויבן דאס צעטל און אויסגערופן זיין נאמען. ער איז צוגעגאנגען צום מלמד, און דער מלמד האט אים געגעבן דאס קארטל צו קויפן דערמיט ספרי קודש. שרוליק האט געזומען דאס קארטל מיט שמחה, און נאכן סוף פונעם לערנען איז ער צוואמען מיט יענקי געגאנגען צו דער ספרים-געשעפט צו זען וועלכע ספרים צו קויפן. זיי האבן געזוכט און זענען צומישט געוואָרן, און נישט געוואוסט וואס אויסצוקלייבן. "אפשר וועלן מיר קויפן א חומש מקראות גדולות", האט יענקי פארגעשלאגן.

"דאס איז אן אויסגעצייכנטער איינפאל", האט שרוליק געענטפערט, "אבער איך האב געטראכט צו קויפן א שיינעם סט משניות, און איך האב נישט קיין געלט אויף ביידע". "און אפשר וועלן מיר קויפן א משנה ברורה?" "דאס איז אויך אן אויסגעצייכנטער איינפאל, אבער איך האב נישט קיין געלט אויף אלעס, און איך וויל אזוי שטארק קויפן א סך ספרים, אז איך ווייס נישט וואס צו קויפן. די אמת איז אז איך וויל זייער זייער שטארק האבן א אייגענעם ש"ס תלמוד בבלי, אבער ער איז ממש טייער און איך האב נישט די גאנצע געלט דערויף".

"וואָרט, וואָרט, איך זע אז עס הייבט זיך שוין אן שפעט צו וועָרן, אפשר זאָרגן זיך די עלטערן איבער אונז. לאמיר זיך אומקערן אהיים, און מארגן וועלן מיר צוריקקומען זען וואס צו קויפן".

שרוליק האט אריינגעלייגט דאס קארטל אין קעשענע און איז אהיים געגאנגען צוזאמען מיט יענקי. אויפן וועג האט שרוליק געזאגט צו יענקי'ן: "מיר האבן יעצט א גאנצן טאג, מיר וועלן זיך מתייעץ זיין, טראכטן און זען וואס מיר באשליסן, און בעזרת ה' וועלן מיר מארגן גיין קויפן די ספרים".

גלייך וועז שרוליק איז אריינגעקומען אהיים, האט ער געזאגט מיט התרגשות: "טאטי און מאמי, ברוך ה' בין איך מצליח געווען אינעם פארהער אויף מסכת שבת, און איך האב אפילו געוואונען דעם גורל און באקומען א מתנה-קארטל פאר דער ספרים-געשעפט וועָרט צוויי הונדערט שקל". דער טאטי און די מאמי האבן זיך שטארק געפרייט, אים געקושט אויפן קאפ און אים געזאגט: "דער אייבערשטער האט דיך זייער ליב, וויל דו לערנסט תורה, און מיר פרייען זיך זייער אז מיר האבן זוכה געווען צו אזא צדיק'ל, און אזוי אויך פרייען מיר זיך מיט דער פרעמיע וואס דו האסט באקומען".

אינדערפרי איז שרוליק אויפגעשטאנען מיט שמחה, טראכטנדיג וועגן דעם קארטל אין קעשענע מיט וועלכן ער וועט קויפן די ספרים. "די אמת איז אז איך האב נאך נישט באשלאסן וואס צו קויפן", האט שרוליק געטראכט בייַ זיך, "נו, איך וועל טראכטן דערוועגן אין דער הפסקה אין חדר, און בעזרת ה' וועל איך שוין קענען קויפן נאכן סוף פונעם לערנען".

שרוליק האט אריינגעלייגט די האנט אין קעשענע צו טאפן דאס קארטל, אבער אוי וויי, דאס קארטל איז נישט געווען דארט. ער האט געזוכט אין דער צווייטער קעשענע און אויך אין דער קעשענע פונעם העמד און פונעם מאנטל, אבער דאס קארטל איז נישט געווען צו געפינען. שרוליק איז געווען ממש אין צער.

זיין מאמע, וואס האט געזען שרוליק'ס צער, האט פרובירט אויסצוגעפינען בייַ די קליינע קינדער צי זיי האבן געזען דאס קארטל. "די אמת, איך האב נעכטן געזען מרדכל'ע שפילן מיט א קארטל, איך האב נישט געוואוסט אז דאס איז שרוליק'ס קארטל, איך האב געמיינט אז דאס איז א קארטל וואס מען נוצט שוין נישט מער", האט דאסי געזאגט.

שרוליק איז גלייך צוגעגאנגען צו מרדכל'ען און אים געפרעגט: "האסטו נעכטן געשפילט מיט א קארטל?" און מרדכל'ע האט געענטפערט: "געפלויגן, אראפ", בשעת ער וועָיזט אויף דער אנדערער זייט פונעם פענסטער. שרוליק האט פארשטאנען אז מרדכל'ע האט אראפגעווארפן דאס קארטל, און איז גלייך אראפגעלאפן עס צו זוכן, אבער ער האט עס נישט געפונען. שרוליק איז געווען זייער אויפגערעגט, און האט געטראכט אין הארצן: "איך וועָיס נישט צי דער מלמד וועט מיר געבן א נייעם קארטל, און וועָר וועָיסט צי מען טוט דאס פאר א פארלוירענעם קארטל. אפשר האט דער מיסט-טראק מיטגענומען דאס קארטל מיט דעם גאנצן מיסט פון גאס".

מיטאמאל האט שרוליק זיך דערמאנט אין דער מעשה וואס דער זיידע האט דערציילט וועגן דעם ארעמאן מיט דער אבן טובה, און האט געזאגט צו זיך: "אויך דער ארעמאן האט געדארפט זיין זייער אויפגערעגט וועָן ער האט פארלוירן די אבן טובה וואס איז אריינגעפאלן אין ים, אבער ער האט אויסגעקליבן צו זיין פריילעך, און אין דעם זכות האט ער באקומען פיל מער. אויך איך וועל אויסקלייבן צו זיין פריילעך, און זיכער אין דעם זכות וועט מיר דער אייבערשטער געבן אלעס גוטס". און אזוי האט שרוליק זיך מחזק געווען מיט שמחה און איז ארויס אין חדר.

אין קלאס איז ער געזעסן און געלערנט מיט גרויס שמחה. מיטאמאל איז דער מפקח אריינגעקומען אין קלאס און באטראכט די תלמידים וואס זענען געזעסן און געלערנט. נאכן סוף פונעם לערנען האט דער מלמד געפרופן שרוליק'ן און אים געזאגט: "דער מפקח וויל רעדן מיט דיר".

שרוליק האט נישט פארשטאנען פארוואס דער מפקח וויל אים רופן, אבער ער איז נישט געוואָרן טרויעריג, און איז מיט

זריזות געגאנגען צום מפקח'ס צימער. ער האט געקלאפט אין דער טיר, און דער מפקח האט אים געעפנט און אים געוויזן אריינצוקומען און זיך אוועקזעצן אויפן שטול. וועז שרוליק האט זיך אוועקגעזעצט, האט דער מפקח אים געזאגט: "וועז איך בין היינט אריינגעקומען אין אייער קלאס, האב איך באמערקט אז דו לערנסט מיט אן אמת'ע שמחה. זיכער האסטו געקויפט ספרים מיט דעם קארטל וואס דער מלמד האט דיר געגעבן, און דו פרייסט זיך מיט זיי".

שרוליק האט זיך דערמאנט אינעם פארלוירענעם קארטל און געזאגט: "אקעגן, איך האב נישט געקויפט, ווייל איך האב פארלוירן דאס קארטל". "און פונדעסטוועגן ביסטו פריילעך?" האט דער מנהל געפרעגט.

"יא", האט שרוליק געענטפערט, "איך האב באשלאסן אז דאס פארלירן פונעם קארטל וועט מיר נישט פארלירן די שמחה, ווייל וואס דער אייבערשטער טוט איז זיכער גוט, און וואס עס איז מיינס, וועט מיר דער אייבערשטער געבן". דער מנהל/מפקח איז נתפעל געווארן צו הערן שרוליק'ס ווערטער און אים געזאגט: "זאלסט וויסן, אז נעכטן האב איך זיך געטראפן מיט איינעם פון די נדבנים פונעם חדר, און איך האב אים דערציילט וועגן דעם פארהער וואס איר האט אלע געהאט אויף מסכת שבת. דער נדבן איז זייער נתפעל געווארן, און האט ארויסגענומען פון קעשענע זעקס הונדערט שקל און געזאגט: 'איך גיב דא זעקס הונדערט שקל, איר זאלט עס געבן פאר אן אויסגעצייכנטן תלמיד וואס לערנט תורה מיט שמחה, אז ער זאל קענען קויפן ספרים לרוב'. דערנאך האט ער ארויסגענומען נאך א סומע געלט צו צעטיילן מתנה-קארטלעך ווערט צוויי הונדערט שקל פאר אלע קינדער וואס האבן געלערנט און געקענט".

דער מנהל/מפקח האט ווייטער געזאגט: "וועז איך בין היינט אריינגעקומען אין אייער קלאס, האב איך געזען אז דו לערנסט תורה מיט גרויס שמחה, און איך האב באשלאסן דיר צו געבן דאס קארטל; בפרט יעצט, וועז דו דערציילסט מיר אז דו האסט פארלוירן דאס קארטל און פונדעסטוועגן ביסטו פריילעך – קומט דיר זיכער דאס קארטל". שרוליק האט געענומען דאס קארטל מיט פארשעמטקייט, בשעת ער דאנקט דעם מנהל/מפקח און אויך דעם נדבן.

אין דער הפסקה איז שרוליק געלאפן צו יענקי'ן: "דער מנהל/מפקח האט מיר געגעבן א קארטל פון זעקס הונדערט שקל, און אזוי וועלן מיר קענען קויפן א סך ספרים, פאר מיר און אויך פאר דיר".

נאכמיטאג זענען זיי ווידער געגאנגען אין געשעפט און געקויפט סיי א ש"ס, סיי משניות, סיי חמשה חומשי תורה מקראות גדולות, און נאך. אויפן וועג אהיים האט יענקי געזאגט: "איך זע ממש בפועל וואס דער זיידע האט אונז געלערנט פון דער וואונדערליכער מעשה, אז וועז מיר בלייבן פריילעך, באקומען מיר שטענדיג פיל פיל מער. וועז מיר טראכטן נישט וועגן דעם וואס מיר האבן נישט, נאר מיר פרייען זיך מיט דעם וואס מיר האבן, זענען מיר פיל גליקליכער".

בסייעתא דשמיא ווערט באלד ארויסגעגעבן א ספר 'שרוליק און יענקי לערנען פון דער פרשה'.
מען קען נעמען א חלק און א זכות. מען קען אויך מקדיש זיין להצלחה אדער לעילוי נשמת וכדומה.

מען קען נדב'ן לזכות הרבים: 052-719-3031